

'Ik heb helemaal niets met de leuke-dingen-dictatuur'

Hoe ga ik mijn tijd invullen? Hoe zal het zijn? In het boekje *Na-werk-tijd* neemt Marinus van den Berg de lezer mee in het eerste jaar na zijn pensionering. Onlangs ontving hij het eerste exemplaar tijdens zijn veertigjarig jubileum als priester.

Esther Raaijmakers

In het afgelopen jaar gaf de priester 102 lezingen. Is Marinus van den Berg eigenlijk wel met pensioen? "Ja, ik er-vaar dat de druk weg is en dat is een heel groot verschil. Niet meer werken is niet hetzelfde als niets meer doen", zegt hij lachend. "De laatste acht jaar werkte ik als geestelijk verzorger in een hospice waar ik dagelijks mensen bezocht om te kijken of ik iets voor hen kon betekenen. Ik was een vreemde en zij waren vreemd voor mij en dan kom je ook nog eens in een crisis-situatie terecht. Mijn inzicht is dat er rondom sterfte veel crisis en chaos is. Iedereen is gestrest en je zit in de allerlaatste periode. Er valt nog maar een ding te doen: goed afscheid ne-

men van elkaar. Dat vond ik iedere keer heel spannend. Die druk."

Gesprekken

Nu die last van hem afgevallen is,ervaart hij dat hij alle tijd heeft teruggekregen. "De tijd is niet meer van een ander, maar van mij. Nu mag ik die tijd geven aan de mensen die op mijn pad komen."

En dat zijn er heel wat. Hij geeft lezingen en er zijn tal van mensen die hij nog begeleidt. Bijna iedere dag maakt hij praatjes met onbekenden in de tram of wanneer hij staat te wachten op de bus. Waarschijnlijk voelen ze aan dat Van den Berg oprecht geïnteresseerd is en goed kan luisteren. "Ze weten vaak helemaal niet wie ik ben. Voor hen ben ik een oudere meneer. Dat geeft een verrassende openheid. Als ik zeg: 'Ik ben priester,' dan weet je al meteen waar het over zal gaan. Ineens heb je een inkijkje in iemands leven; een gesprek dat gestuurd wordt zonder beelden vooraf. Daar kan ik erg van genieten."

Al zijn indrukken en ervaringen verwerkt hij door er dagelijks over te schrijven. "Zoals je misschien in dit gesprek merkt, ben ik heel associatief. Er komt soms erg veel op mij af en dan moet ik mij even afsluiten van de

wereld. Dan wil ik gewoon even stilte in mijn huis en geen muziek."

Simpelweg luisteren

Veertig jaar lang werkte Marinus van den Berg als geestelijk verzorger in verpleeghuizen. Je zou kunnen zeggen dat die roeping om mensen met een verlieservaring te begeleiden in Amerika is ontstaan. "Henri Nouwen ken je vast wel? Henri ging naar de universiteit van Yale en ontdekte dat daar fondsen waren waardoor Nederlandse studenten een jaar in Amerika konden studeren. In 1974 ben ik daar naar toegegaan. In datzelfde jaar kreeg ik zelf ook met verlies te maken, verschillende mensen in mijn familie overleden: mijn kleine neefje, mijn inwonende oudoom, mijn oma en een tante die naast ons woonde. Die berichten kreeg ik pas toen die mensen al begraven waren, want in die tijd belde je niet even op. Ik had allerlei theologische boeken over lijden gelezen, maar ik dacht: 'Als je net een kind hebt verloren, zit je daar dan wel op te wachten?' Toen kon ik de cursus *The patient as a teacher* volgen, 'De patiënt als leraar'. Ik mocht mensen interviewen die hun partner hadden verloren. Zij vertelden mij hoe het was om iemand te verliezen en ik

leerde veel door open vragen te stellen en simpelweg te luisteren."

Zelfdoding

De priester merkt dat de angst voor de dood in de afgelopen jaren is toegenomen. "Dat is erger dan veertig jaar geleden. Ik kwam deze week een man op straat tegen die ook bij mij in het complex woont. Ik vroeg aan hem: 'Hoe is het met u?' Hij antwoordde: 'We gaan naar het einde toe, maar dat vind ik helemaal niet erg, want ik ga het alleen maar beter krijgen.' Zo'n reactie is vandaag de dag bijna uitzonderlijk. Veel meer mensen zijn bezig met: heb ik al een euthanasieverklaring? Hoe regel ik mijn uitvaart? Wat wil ik wel en wat niet? We hebben zo'n last van het maakbaarheidsdenken over het levenseinde. Nu hoor je in de discussie vaak: 'Je hebt er recht op om over je eigen leven te beschikken', maar dit is een hele vrijblijvende opvatting. Er zit het idee achter dat de mens een los verschijnsel is en daar worstel ik erg mee. In mijn leven heb ik namelijk veel nabestaanden van zelfdoding leren kennen. De bekendste mensen zijn misschien wel de ouders van Tim Ribberink, de 21-jarige jongen die zich thuis ophing en een briefje naliet, waarin hij schreef dat hij zo gepest werd. Wat mij het meest opviel, is de traumatische beleving van de nabestaanden. Zelfdoding is een ingrijpende gebeurtenis en dat staat mij in de huidige discussie tegen. Er wordt zo klinisch over gesproken alsof het niets is. Eigenlijk is het gewoon huiveringwekkend."

Verdieping

Tijdens het interview barst Marinus van den Berg regelmatig in lachen uit, maar toch is er altijd die andere kant: het lijden. Daar heeft hij iets mee. Afgelopen jaar liep hij het Westerborkpad, een langzaam wandeling van Amsterdam naar Westerbork. Het is de route waar de Joden van 1942 tot 1944 met de trein langs reisden. "Er is iets paradoxaals met het lijden aan de hand. Op zichzelf is het niet goed en ik ben de laatste die het lijden gaat verheerlijken. Ik kan ook niet goed tegen mensen die zeggen: 'Het lijden hebben we nodig.' Door mijn werk heb ik wel gezien dat er altijd lijden is. Het is misschien tegenstrijdig, maar door je open te stellen voor het lijden en te erkennen dat het er is, kan verlichting plaatsvinden."

Daarom kan de priester slecht tegen wat hij de leuke-dingen-dictatuur noemt. "Tegenwoordig moet alles leuk zijn. Achter het feit dat je leuk moet zijn, verzamelen heel veel mensen. Die oppervlakkigheid, daar kan ik heel slecht tegen. Ik heb juist gemerkt dat het lijden verdieping aan mijn bestaan heeft gegeven." +

Marinus van den Berg, Na-werk-tijd. Uitg. Ten Have, 128 pp., pb., € 14,99, ISBN 978 90 25906 11 5

Foto: Rikkert Hamink

Marinus van den Berg maakte als geestelijk verzorger het lijden van dichtbij mee. "Op zichzelf is het lijden niet goed, maar door je ervoor open te stellen en te erkennen dat het er is, kan verlichting plaatsvinden."